

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS ATZINUMS

(2016. gada 6. aprīlis)

par priekšlikumu Padomes lēmumam, ar kuru nosaka pasākumus ar mērķi pakāpeniski iedibināt eurozonas vienotu pārstāvību Starptautiskajā Valūtas fondā

(CON/2016/22)

(2016/C 216/01)

Ievads un tiesiskais pamats

Eiropas Centrālā banka (ECB) 2015. gada 30. oktobrī saņēma Padomes lūgumu sniegt atzinumu par priekšlikumu Padomes lēmumam, ar kuru nosaka pasākumus ar mērķi pakāpeniski iedibināt eurozonas vienotu pārstāvību Starptautiskajā Valūtas fondā ("SVF" vai "fonds") (turpmāk – "ierosinātais lēmums")⁽¹⁾.

ECB kompetence sniegt atzinumu pamatojas uz Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 138. pantu, saskaņā ar kuru, lai nodrošinātu euro vietu starptautiskajā monetārajā sistēmā, Padome pēc Komisijas priekšlikuma un apspriešanās ar ECB var veikt attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu vienotu pārstāvību starptautiskajās finanšu institūcijās un konferencēs. ECB Padome ir pieņēmusi šo atzinumu saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas Reglamenta 17.5. panta pirmo teikumu.

1. Vispārīgi apsvērumi

- 1.1. Ierosinātais lēmums balstās uz Piecu priekšsēdētāju ziņojumu⁽²⁾, kurā tikai aicināts veidot ekonomikas un monetārās savienības (EMS) vienotu ārējo pārstāvību, tai attīstoties par ekonomikas, finanšu un fiskālo savienību. ECB piekrit mērķim pakāpeniski stiprināt eurozonas ārējo pārstāvību SVF ar galveno mērķi izveidot vienu vai vairākas eurozonas valstu grupas un nodrošināt, ka eurozona pauž kopīgu nostāju.
- 1.2. ECB pilnībā atbalsta eurozonas politikas koordinēšanas stiprināšanu, kas ir būtiski, lai sasniegtu vienotas ārējās pārstāvības mērķi, kā paredzēts ierosinātā lēmuma 4. un 9. pantā. Lai arī koordinācija pēdējos gados ir uzlabojusies, jāveic tās turpmāka stiprināšanu un pilnveidošana, lai tā būtu samērīga ar ekonomikas pārvaldību eurozonā, kas ir nostiprināta pēdējos gados un kuru paredzēts dziļāk integrēt, kā izklāstīts Piecu priekšsēdētāju ziņojumā.
- 1.3. ECB vēlas uzsvērt, ka, lai panāktu vienotu un efektīvu eurozonas pārstāvību SVF, ir svarīgi, lai visas iesaistītās puses rīkotos, pilnībā ievērojot godprātīgas sadarbības principu. Šajā sakarā Līguma par Eiropas Savienību (LES) 4. panta 3. punktā noteikts, ka Savienība un dalībvalstis palīdz viena otrai, ar savstarpēju cieņu pildot uzdevumus, kas izriet no LES un LESD (turpmāk kopā – "Līgumi"). Šis princips paredz, ka dalībvalstis veic visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kas izriet no Līgumiem vai no Savienības iestāžu aktiem, un atturētos no jebkuriem pasākumiem, kuri varētu traucēt sasniegt Savienības mērķus. LES 13. panta 2. punkts nosaka, ka Savienības iestādes savstarpēji godprātīgi sadarbojas.
- 1.4. ECB norāda, ka ierosinātais lēmums paredz izveidot vienotu eurozonas pārstāvību saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, nemainot SVF uz valstu dalību balstīto struktūru saskaņā ar Starptautiskā Valūtas fonda Vienošanās līgumu⁽³⁾ (turpmāk "SVF Vienošanās līgums"). Pilnīgi vienotai eurozonas pārstāvībai SVF šķiet būtu nepieciešams grozīt SVF Vienošanās līgumu, lai atļautu dalību starpvalstu organizācijām, piem., Eiropas Savienībai/eurozonai. ECB atzīmē, ka ierosinātajā lēmumā šāda reforma nav paredzēta. Tāpēc vienota eurozonas pārstāvība SVF attiecas uz tām politikas jomām, kas nodotas Eiropas Savienībai.

⁽¹⁾ COM(2015) 603 final.

⁽²⁾ Sk. "Piecu priekšsēdētāju ziņojums par Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanu", 2015. gada 22. jūnijs, pieejams www.ec.europa.eu.

⁽³⁾ SVF Vienošanās līguma II un III pants.

- 1.5. ECB norāda, ka Eurosistēmas un Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) nacionālajām centrālajām bankām (NCB), pārstāvot to attiecīgās valstis SVF, ir svarīga loma SVF uz valstu dalību balstīto struktūras ietvaros. Saskaņā ar SVF Vienošanās līguma V panta 1. punktu ⁽¹⁾ katrai dalībvalstij jāieceļ pārstāvi, ar kura palīdzību tā sadarbosies ar SVF. Vairumā eurozonas dalībvalstu noteikts, ka kā šis pārstāvis rīkojas NCB ⁽²⁾. Turklāt NCB ir svarīga loma, pārstāvot savas dalībvalstīm SVF lēmējinstancēs. Vairumā eurozonas dalībvalstu ⁽³⁾ NCB prezidents ir savas valsts pilnvarnieks SVF Pilnvarnieku valdē, bet citās dalībvalstīs viņš vai viņa ir pilnvarnieka vietnieks SVF Pilnvarnieku valdē. Turklāt vairākos gadījumos NCB prezidents ir Starptautiskās monetārās un finanšu komitejas (SMFK) locekļa vietnieks. Tāpat daudzas NCB ir cieši iesaistītas savas valsts izpilddirektoru (izpilddirektoru vietnieku) atlases procedūrā, un dažos gadījumos šo izvēli veic NCB.

Saskaņā ar SVF Vienošanās līgumu ⁽⁴⁾ katra eurozonas dalībvalsts izraugās tās centrālo banku par depozitāriju visiem SVF turējumiem tās valūtā. Turklāt Eurosistēmas NCB tur un pārvalda speciālās aizņēmuma tiesības (SDR), kas piešķirtas to valstīm, pamatojoties uz to dalību SVF SDR departamentā ⁽⁵⁾, kā arī piedalās brīvprātīgos SDR tirdzniecības mehānismos. Turklāt Eurosistēmas NCB piedalās SVF finanšu darījumu plānā, nodrošina obligāto kvotu parakstīšanu savas valsts dalībai SVF un vajadzības gadījumā nodrošina brīvprātīgu divpusēju kredītlīniju SVF saistībā ar SVF Vispārējo aizņemšanās vienošanos un Jauno aizņemšanās vienošanos.

- 1.6. No Savienības tiesību viedokļa Līgumi atzīst lomu, kas NCB un ECB ir attiecībā pret SVF. Saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (turpmāk – “ECBS Statūti”) ECB un NCB var vajadzības gadījumā nodibināt attiecības ar starptautiskām organizācijām un veikt jebkāda veida bankas darījumus ar tām, t.sk. aizņēmumu un aizdevumu operācijas ⁽⁶⁾. NCB ir atļauts veikt darījumus, pildot savus pienākumus pret starptautiskām organizācijām ⁽⁷⁾. ECB var turēt un pārvaldīt SVF rezerves pozīcijas un SDR un nodrošināt šādu aktīvu apvienošanu ⁽⁸⁾. Šajā sakarā SVF Valde ir noteikusi ECB par atzītu SDR turētāju saskaņā ar SVF Vienošanās līgumu ⁽⁹⁾.
- 1.7. ECB saprot, ka ierosinātais lēmums negrāsās mainīt kārtību, ko eurozonas dalībvalstis ir ieviešušas, lai nodrošinātu to attiecīgo tiesību un pienākumu izpildi, kas izriet no to dalības SVF. Šajās robežās ECB ir gatava sekmēt Padomes centienus nodrošinātu vienotu eurozonas pārstāvību visās SVF struktūrās, un pildīt savu lomu vienotā eurozonas pārstāvībā, par ko lēmusi Padome. Jebkuram pasākumam, kurš pamatojas LESD uz 138. pantu būs jāņem vērā, ka šī panta piemērošanas joma attiecas tikai uz tām politikas jomām, kuras ir nodotas Savienībai un kurās ECB un NCB neatkarīgi realizē īpašas pilnvaras, kas tām piešķirtas saskaņā ar LESD un ECBS Statūtiem ⁽¹⁰⁾.

2. Īpaši apsvērumi

2.1. Eurosistēmas neatkarība

- 2.1.1. Kā minēts iepriekš, mērķis panākt vienotu eurozonas pārstāvību SVF būs jāsasniedz, vienlaikus ievērojot Eurosistēmas kompetenci, jo īpaši saskaņā ar LESD 127. pantu, un tās neatkarību, jo īpaši saskaņā ar LESD

⁽¹⁾ Sk. SVF Vienošanās līguma V panta 1. punktu, kurā noteikts, ka katra dalībvalsts sadarbojas ar fondu tikai ar Valsts kases, centrālās bankas, stabilizācijas fonda vai citu līdzīgu aģentūru palīdzību un ka fonds sadarbojas tikai ar šiem pārstāvjiem vai ar to starpniecību.

⁽²⁾ Sk., piem., Austrijā: 1. un 2. sadaļa 1971. gada 23. jūnija Federālajā likumā Austrijas kvotas SVF palielināšanu un visas kvotas nodošanu *Oesterreichische Nationalbank*, BGBl Nr. 309/1971; Vācijā: 3. panta 2. punkts 1978. gada 9. janvāra Likumā par SVF Vienošanās līgumu (BGBl. 1978 II 13. lpp.), kas grozīts ar 2015. gada 31. augusta Noteikumu 298. pantu (BGBl. I 1474. lpp.); Somijā: 2. sadaļa Aktā 68/1977 par dažu grozījumu Līgumā par Starptautisko Valūtas fondu apstiprināšanu; Slovēnijā: 4. pants Likumā par Slovēnijas Republikas dalību Starptautiskajā Valūtas fondā; Portugālē: 1. panta 1. punkts 1989. gada 5. augusta Dekrētā Nr. 245/89.

⁽³⁾ Tā tas ir, piem., Beļģijā, Igaunijā, Latvijā, Lietuvā, Maltā, Nīderlandē, Austrijā, Slovēnijā, Somijā un Portugālē.

⁽⁴⁾ SKK SVF Vienošanās līguma XIII panta 2. sadaļas a) punktu.

⁽⁵⁾ SKK SVF Vienošanās līguma XVII pantu.

⁽⁶⁾ Sk. ECBS Statūtu 23. panta pirmo un ceturto ievilkumu.

⁽⁷⁾ Sk. ECBS Statūtu 31.1. pantu.

⁽⁸⁾ Sk. ECBS Statūtu 30.5. pantu.

⁽⁹⁾ SKK SVF Vienošanās līguma XVII panta 3. sadaļu.

⁽¹⁰⁾ Attiecībā uz ECB tai jāņem vērā arī uzdevumi, kas tai uzticēti ar Padomes Regulu (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādņem, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV L 287, 29.10.2013., 63. lpp.).

130. pantu un ECBS Statūtu 7. pantu. Savienības tiesību neatkarības principa mērķis ir pasargāt Eurosistēmu no jebkāda politiskā spiediena, lai tā varētu efektīvi sasniegt mērķus un īstenot tai piešķirtos uzdevumus, neatkarīgi pildot tai ar Savienības tiesību aktiem piešķirtās īpašās pilnvaras⁽¹⁾.

- 2.1.2. LESD 138. panta 2. punkts nevar ierobežot Eurosistēmas neatkarību. Lai ierosinātais lēmums būtu "piemērots" LESD 138. panta 2. punkta nozīmē, tam būtu jānodrošina, ka Eurosistēmas uzdevumu un pilnvaru neatkarīgā īstenošana ir aizsargāta visā procesā, kurā meklē optimālu modeli ārējo eurozonas vienotas pārstāvības SVF organizēšanā. Lai gan mērķi, uzdevumi un īpašās pilnvaras, kuras aizsargā Eurosistēmas neatkarības princips, turpina attīstīties, visbūtiskākie ir aprakstīti zemāk.
- 2.1.3. Eurosistēmas galvenais uzdevums ir uzturēt cenu stabilitāti (LESD 127. panta 1. punkta un ECBS Statūtu 2. panta pirmie teikumi un LESD 282. panta 2. punkta otrais teikums). Šī uzdevuma uzdošana ir nesaraucami saistīta ar augsta līmeņa neatkarības piešķiršanu Eurosistēmai, jo LESD noteiktā centrālās bankas neatkarības prasība atspoguļo vispārējo viedokli, ka cenu stabilitātes galveno uzdevumu vislabāk var sasniegt pilnībā neatkarīga centrālo banku sistēma, kuras pilnvaras ir precīzi definētas⁽²⁾. Saskaņā ar LESD 282. panta 1. punkta otro teikumu Savienības monetāro politiku nosaka Eurosistēma. LESD 3. panta 1. punkta c) apakšpunkta un 282. panta 1. punkta otrā teikuma kontekstā termins "monetārā politika" nav jālasa sašaurinātā vai tehniskā interpretācijā kā atsauce tikai uz Eurosistēmas pamatuzdevumu, uz kuru atsaucas LESD 127. panta 2. punkta pirmais ievilkums. Šāda sašaurināta izpratne nav nepieciešama un nav paredzēta. ECB saprot, ka termins "monetārā politika" atspoguļo LESD Trešās daļas VIII sadaļas 2. nodaļas nosaukumu, un tāpēc uzskata, ka tas aptver visas īpašās pilnvaras, kas saistītas ar euro, kā aprakstīts attiecīgajos LESD noteikumos, jo īpaši LESD 127. un 128. pantā⁽³⁾.
- 2.1.4. Eurosistēmai noteikti arī sekundārie mērķi: neierobežojot cenu stabilitātes mērķi, Eurosistēma atbalsta Savienības vispārējo ekonomikas politiku nolūkā sniegt ieguldījumu Savienības mērķu sasniegšanā, kas noteikti LES 3. pantā (sk. arī otro teikumu LESD 127. panta 1. punktā, trešo teikumu LESD 282. panta 2. punktā un ECBS Statūtu 2. pantu). LES 3. pantā noteiktie uzdevumi ir tālāk precizēti LESD 119.–127. pantā.
- 2.1.5. Visbeidzot, papildus LESD izklāstītajiem mērķiem Eurosistēma veicina līdzsvarotu politiku, ko īsteno kompetentas iestādes attiecībā uz kredītiestāžu prudenciālu uzraudzību un finanšu sistēmas stabilitāti saskaņā ar LESD 127. panta 5. punktu. Tās mērķis ir nodrošināt kredītiestāžu drošību un stabilitāti attiecībā uz konkrētiem uzdevumiem, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālu uzraudzību un ko Padome ir uzticējusi ECB, pamatojoties uz LESD 127. panta 6. punktu. Kopš 2014. gada novembra ECB veic šos uzdevumus Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) ietvaros, kas sastāv no ECB un nacionālajām kompetentajām iestādēm. Šajā sakarā uz ECB attiecas arī dienesta noslēpuma pienākumi⁽⁴⁾, un tai jārīkojas neatkarīgi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1024/2013 19. pantu.

2.2. ECB novērotāja statuss SVF

- 2.2.1. ECB ir vienīgā LES 13. panta 1. punktā minētā Savienības iestāde, kurai piešķirta starptautiska juridiskā personība⁽⁵⁾. Saskaņā ar Statūtu ECBS 6.1. un 6.2. pantu starptautiskās sadarbības jomā attiecībā uz uzdevumiem, kas uzticēti ECBS, ECB pieņem lēmumu par to, kā tiks pārstāvēta ECBS, un par to, vai ECB un ar tās piekrišanu NCB var piedalīties starptautiskās monetārās iestādēs. ECBS Statūtu 6.3. pantā noteikts, ka šie noteikumi neskar attiecīgos pasākumus, ko ECB Padome pieņēmusi saskaņā ar LESD 138. panta 2. punktu, lai nodrošinātu vienotu eurozonas pārstāvību starptautiskās finanšu iestādēs un konferencēs.

⁽¹⁾ Sk. 134. punktu spriedumā Eiropas kopienų Komisija pret Eiropas Centrālo banku, C-11/00, ECLI:EU:C:2003:395.

⁽²⁾ Sk. ECB 2014. gada Konverģences ziņojuma 2.2.3. sadaļas "Funkcionālās neatkarības" nodaļas pirmo daļu.

⁽³⁾ Sk. Atzinuma CON/2003/20 9. punktu par terminu "monetārā politika" LESD 3. panta 1. punkta c) apakšpunktā. Tā kā ECBS Statūti ir neatņemama Līgumu daļa (LES 51. pants), termins "monetārā politika" attiecas arī uz monetārās politikas noteikumiem, kas izklāstīti ECBS Statūtos.

⁽⁴⁾ Sk. Regulas (ES) Nr. 1024/2013 27. pantu.

⁽⁵⁾ Saskaņā ar LESD 282. panta 3. punktu, ECBS Statūtu 9.1. pantu un Padomes Regulas (ES) Nr. 1024/2013 8. pantu. ECB starptautiskā juridiskā personība attiecas tikai uz tās funkcijām un piemērotajiem Līgumu noteikumiem. Tādēļ saskaņā ar ECBS Statūtu 6.1. un 6.2. pantu starptautiskās sadarbības jomā, kurā ietilpst uzdevumi, kas uzticēti ECBS, ECB lemj par to, kā tiks pārstāvēta ECBS un ECB, un pēc tās piekrišanas saņemšanas nacionālās centrālās bankas var iekļauties starptautiskās monetārās iestādēs. ECBS Statūtu 6.3. pantā noteikts, ka šie noteikumi neskar attiecīgos pasākumus, ko ECB Padome pieņēmusi saskaņā ar LESD 138. panta 2. punktu, lai nodrošinātu vienotu eurozonas pārstāvību starptautiskās finanšu iestādēs un konferencēs.

ECB arī turpmāk jāpiešķir nozīmīga loma eurozonas pārstāvībā SVF, t. i., loma, kas pilnībā ņem vērā to, ka Euro-sistēma neatkarīgi īsteno tai ar LESD un ECBS Statūtiem piešķirtās īpašas pilnvaras un ka ECB neatkarīgi pilnvaras, kas tai piešķirtas ar Regulu (ES) Nr. 1024/2013. Tāpēc šai lomai ir jāietver vismaz ietver tiesības, kas ECB kā Euro-sistēmas pārstāvei ir šobrīd SVF novērotāja statusā, t. i., tiesības izteikties un iesniegt rakstiskus paziņojumus SVF struktūrās. Šo lomu iespējams nepieciešams paplašināt, ja vienotas ārējās pārstāvības organizācijas rezultātā pieaug eurozonas tiesības SVF. Ņemot vērā iepriekš minēto, ECB uzskata, ka mērķi panākt vienotu eurozonas pārstāvību SVF var sasniegt tikai pilnībā ievērojot ECB spēju neatkarīgi pildīt tās īpašas pilnvaras ārējās pārstāvības jomā. Eurozonas viedokļi un galīgās pozīcijas ir rūpīgi jākoordinē un jāizsaka vienoti. Tomēr tas nozīmē, ka vienotās pārstāvniecības organizācijai ir pilnībā jāņem vērā iekšējais dažādu Savienības iestāžu kompetenču un attiecīgo mandātu sadalījums, kā arī Līgumā paredzētās garantijas neatkarībai, kuru mērķis ir pasargāt Euro-sistēmu no jebkāda politiskā spiediena, lai tā varētu efektīvi sasniegt tai uzticētos uzdevumus.

2.2.2. Turklāt, kā jau iepriekš minēts, vienota pārstāvība būtu jāorganizē, pilnībā ievērojot Savienības iestāžu savstarpējas patiesas sadarbības principu (LES 13. panta 2. punkts). Tādēļ ECB paredz, ka Komisija un Padome palīdzēs sasniegt vienotas eurozonas pārstāvības mērķi, ievērojot Euro-sistēmas mandātu un pilnvaras. Tiek pieņemts, ka šāda vienota pārstāvība turēs cieņā ilgstošo praksi cieši iesaistīt centrālās bankas, sagatavojot kopīgas eurozonas pozīcijas SVF lēmumu pieņemšanas procesos un Euro-sistēmas NCB piedaloties šajos procesos, ņemot vērā to kompetenci jomās, kurās darbojas SVF.

2.2.3. Pašlaik ECB ir pastāvīgi pārstāvēta divās SVF struktūrās. ECB prezidents ir novērotājs SMFK. Turklāt ECB ir novērotāja statuss SVF Valdē gadījumos, kuros tiek apspriesti jautājumi saistībā ar ECB pilnvarām⁽¹⁾. Tostarp ECB tiek aicināta nosūtīt savu pārstāvi uz SVF Valdes sanāksmēs, ja tiek apspriesti šādi jautājumi: a) eurozonas politiku IV panta konsultāciju ar dalībvalstīm kontekstā; b) fonda uzraudzība atbilstoši IV panta attiecībā uz atsevišķu eurozonas dalībvalstīm politiku; c) eurozonas loma starptautiskajā monetārajā sistēmā; d) Pasaules ekonomikas perspektīva; e) pasaules finanšu stabilitāti pārskati; f) pasaules ekonomikas un tirgus attīstība. Turklāt ECB tiek aicināta nosūtīt savu pārstāvi uz SVF Valdes sanāksmēm par darba kārtības jautājumiem, kuros ECB un fonds atzīst par tādiem, kuros tie ir savstarpēji ieinteresēti, pildot savus attiecīgos mandātus. ECB novērotāja statuss nozīmē, ka ar priekšsēdētāja atļauju, ECB pārstāvis var mutiski vai rakstiski vērsties pie SVF Valdes saistībā ar jautājumiem, attiecībā uz kuriem ECB ir uzaicināta, bet tiesības risināt un pieņemt lēmumus par pilna spektra jautājumiem SVF forumos tiek rezervētas dalībvalstīm.

2.3. Tehniskie apsvērumi un redakcionālie priekšlikumi

Gadījumos, kuros ECB iesaka grozīt ierosināto lēmumu, konkrēti redakcionālie priekšlikumi ir izklāstīti atsevišķā tehniskā darba dokumentā, kuram pievienots paskaidrojuma teksts. Tehniskais darba dokuments ir pieejams angļu valodā ECB interneta vietnē.

Frankfurtē pie Mainas, 2016. gada 6. aprīlī

ECB prezidents

Mario DRAGHI

⁽¹⁾ 2002. gada 27. decembra Lēmums Nr. 12925-(03/1), kas grozīts ar 2004. gada 23. decembris Lēmumu Nr. 13414-(05/01), 2005. gada 22. decembra Lēmumu Nr. 13612-(05/108) un 2010. gada 5. janvāra Lēmumu Nr. 14517-(10/1).